

Uchwała z dnia 16 stycznia 2009 r., III CZP 128/08

Sędzia SN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sędzia SN Krzysztof Pietrzykowski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "B." w W. przeciwko Magdalenie M. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 16 stycznia 2009 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie postanowieniem z dnia 14 października 2008 r.:

"Czy dopuszczalne jest oddalenie na posiedzeniu niejawnym wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym?"

podjął uchwałę:

Nie jest dopuszczalne oddalenie na posiedzeniu niejawnym wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ, na skutek wniosku pozwanej o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym i na skutek sprzeciwu od tego nakazu zapłaty, postanowieniem z dnia 10 marca 2008 r. wydanym na posiedzeniu niejawnym oddalił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu oraz odrzucił sprzeciw, którego braków formalnych w postaci złożenia na urzędowym formularzu z odpisem dla strony powodowej pozwana nie uzupełniła.

Rozpoznając zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji Sąd Okręgowy powziął wątpliwość dotyczącą dopuszczalności oddalenia na

posiedzeniu niejawnym wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

(...) Zasadą wynikającą z art. 45 ust. 2 Konstytucji i art. 148 § 1 k.p.c. jest jawność posiedzeń sądowych w postępowaniu cywilnym; wyjątki od niej muszą wynikać z wyraźnie ustanawiających je przepisów. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sąd rozpoznaje sprawy w postępowaniu procesowym na rozprawie (art. 148 § 1 k.p.c.). Wyjątek w tym zakresie ustanawia m.in. art. 497¹ § 2 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu upominawczym sąd rozpoznaje sprawy na posiedzeniu niejawnym. W kwestiach wпадkowych oraz w odniesieniu do poszczególnych czynności sąd orzeka w postępowaniu procesowym na posiedzeniu jawnym, a jeżeli przepis szczególny tak stanowi, na posiedzeniu niejawnym.

Po zmianie art. 168 § 1 k.p.c. ustawą z dnia 18 kwietnia 1985 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 20, poz. 86) w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się i utrwalił pogląd wykluczający możliwość oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej na posiedzeniu niejawnym (postanowienia z dnia 6 sierpnia 1986, II CZ 87/86, OSNCP 1987, nr 11, poz. 178 i z dnia 12 maja 1988 r., IV CZ 55/88, nie publ. oraz uchwała z dnia 13 lutego 1987 r., III CZP 4/87, OSNCP 1988, nr 2-3, poz. 35). W uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lutego 1987 r., III CZP 4/87 Sąd Najwyższy wskazał, że art. 168 § 1 k.p.c. określając, kiedy sąd postanawia przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej, normuje jedynie wydawanie rozstrzygnięć pozytywnych, gdyby bowiem chodziło o wprowadzenie możliwości wydawania na posiedzeniu niejawnym zarówno rozstrzygnięć pozytywnych, jak i negatywnych, to uczyniono by to bądź przez odpowiednią zmianę art. 171 k.p.c., przewidującego wydawanie na posiedzeniu niejawnym postanowień o odrzuceniu wniosków o przywrócenie terminów spóźnionych lub z ustawy niedopuszczalnych, bądź przez zmianę art. 168 k.p.c. i przyjęcie, że postanowienie w przedmiocie przywrócenia terminu może być wydane na posiedzeniu niejawnym lub że wniosek o przywrócenie terminu może być rozpoznany na posiedzeniu niejawnym.

Postępowanie upominawcze uregulowane w rozdziale 3 działu V tytułu VII kodeksu postępowania cywilnego jest postępowaniem odrębnym. W sprawach rozpoznawanych w tym postępowaniu przepisy ogólne o procesie stosuje się w

zakresie nieunormowanym inaczej w przepisach właściwych dla tego postępowania.

Artykuł 168 § 1 należy do przepisów ogólnych kodeksu postępowania cywilnego, a objęty jego treścią przedmiot unormowania nie został uregulowany w przepisach dotyczących postępowania upominawczego. Podstaw do odstąpienia w postępowaniu upominawczym od zasady wydawania postanowień o oddaleniu wniosku o przywróceniu terminu po przeprowadzeniu rozprawy nie dostarcza także art. 497¹ § 2.

W literaturze wskazuje się, że postępowanie upominawcze stanowi wstępną fazę rozpoznania sporu. Wydane w tym postępowaniu orzeczenie ma charakter tymczasowy i warunkowy, gdyż byt nakazu zapłaty zależy od zachowania pozwanego, który przez wniesienie sprzeciwu może pozbawić go mocy. Wyróżnia się dwie jego fazy, z których pierwsza kończy się wraz z wydaniem nakazu zapłaty realizującym cel tego postępowania, druga zaś rozpoczyna się wraz ze skutecznym wniesieniem sprzeciwu, co skutkuje rozpoznaniem sprawy na zasadach ogólnych.

Pojęcie „sprawa” jest używane w kodeksie postępowania cywilnego w różnych znaczeniach; dla oznaczenia tego, co jest załatwiane w postępowaniu cywilnym (por. m.in. art. 1, 13, 45, 232, 398¹, 479¹ lub 476), albo dla określenia samego postępowania (por. m.in. art. 5, 15 § 1, art. 48 § 1, art. 445 § 1-3 lub art. 479). W art. 497¹ § 2 k.p.c. pojęcie to zostało użyte w pierwszym znaczeniu, wiążącym je z wydaniem nakazu zapłaty. Rozpoznanie sprawy, na gruncie tego przepisu, ogranicza się więc do wydania – na posiedzeniu niejawnym – nakazu zapłaty i czynności bezpośrednio z nim związanych. Taki jest też – zgodnie z art. 201 § 1 k.p.c. – cel posiedzenia niejawnego, na którym rozpoznawana jest sprawa w postępowaniu upominawczym.

Wykładni prowadzącej do rezultatów oczywiście sprzecznych z wyraźnym brzmieniem art. 168 § 1 k.p.c. nie mogą uzasadniać argumenty funkcjonalne odwołujące się do celu postępowania upominawczego w postaci uproszczenia i przyspieszenia postępowania; (...) przed wydaniem postanowienia o oddaleniu wniosku sąd powinien umożliwić stronie wypowiedzenie się na rozprawie co do przyczyn niezachowania terminu.

Z tych względów orzeczono, jak w uchwale.

